

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תש"ל

חלק ב – י"ל לש"פ עקב, כ"ג מנחם-אב, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החתן התמים ישראל יצחק והכלה מרת רחל אפרת שיחיו

מור יוסף

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

כ"ף מנחם אב, ה'תשע"ו

שנת הקהל את העם

ולזכות הוריהם וזקניהם שיחיו

פאָמיליע שײ, סײ בגשמיות און סײ ברוחניות, און ווי געזאָגט אין אָנפאַנג פון בריף, נאָר גוטע בשורות פון איינעם צום דעם אַנדערן.

בברכה

מ. שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

מאשר קבלת מכתבו מכ״א מנחם אב, וגם הקודם לו.

כיון שזה אשר בדרך־כלל כותב [במכונת כתיבה] את מכתבי אליו [באנגלית] נמצא בחופשה, ואיני רוצה אשר ממלא־מקומו יראה את מכתבי, עונה אני הפעם באידיש, ובטח לא תהי' בכך הפרעה כלשהי. והעיקר — שנוכל לכתוב איש לרעהו בשורות טובות, בטוב הנראה והנגלה תמיד כל הימים.

לכתבו אודות הצעת חברת הביטוח, והאם יש להתמקח עמהם:

בכלל — צריך להתחשב עם דעתו של העו״ד המטפל בהענין, ויודע כמה אפשר לקוות ולצפות מזה.

בכל מקרה — מההכרח, לדעתי, להימנע משימוע וחקו״ד נוספים של העדות, שלו ושל זוגתו תחי', כיון שקשור במתח עצבים רב, הן עבורם והן עבור הילדים שיחיו. וגם עלול הדבר אשר זה יתקשר עם פרסום, עתונאים וכיו״ב, מה שאינו רצוי. וכי תאמרו: כסף? הרי השם יתברך יכול להמציא את הכסף באופן טוב ובאופן שמו.

אך אין זה סותר — להתמקחות עם החברה בדבר הסדר טוב יותר; שבדאי גם באנגליא, כמו באמריקא, רוצות החברות להימנע מ[דיון ב]בית־משפט — אם רק ניתן לבוא לידי הסדר. ולכן אפשרי הדבר אשר יוסיפו לסכום שמציעים.

כפי בקשתו נשלח הסכום השני; ויהי רצון מהשי״ת שזה יביא את התועלת הנרצית, ו[גם] — לניצול הפרנסה על ענינים שמחים, ענינים של תורה ומצות, וצדקה בראשונה.

כיון שבינתיים גם נדפס באידיש מה שדובר בעת הפגישה הראשונה עם קבוצת [האורחים מאנגליא] — מצורף בזה עותק; ומובן, שכשיודיע במזכירות את מספר העותקים הנוספים הדרושים — יישלחו לו.

ובהמצאנו בסמיכות לראש חדש אלול, חדש הרחמים והרצון, יתן השי״ת ברחמי המרובים לכאוי״א את המצטרף לו עם ב״ב שײ, הן בגשמיות והן ברוחניות, וכאמור בתחלת המכתב — אך בשורות טובות איש לרעהו.

בברכה.

בס״ד.

פתח דבר

לקראת ש״פ עקב, כ״ג מנחם־אב, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש״פ עקב, כ״ף מנחם־אב ה׳תש״ל — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י״ל לש״פ ואתחנן).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות־קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויהי״ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד ״הקיצו ורננו גו״, ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, ״תורה חדשה מאתי תצא״.

ועד הנחות בלה״ק

כ״ף מנחם אב, ה׳תשע״ו (ויפרצת),

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו״ר ה״צמח צדק״

ברוקלין, נ״י.

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה״ק״

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

אָזוי ווי דער וועלכער שרייבט געוויינליך מיינע בריף צו אייך איז אויף וואַקאציעס, און איך וויל ניט אַז זיין שטעל פאַרטערטער, זאָל זעהן אייערע בריף, ענטפער איך דאָס מאָל אין אידיש, און זיכער וועט דאָס ניט זיין קיין שטערונג. ועיקר מיזאָל קענען שרייבען איינער דעם אַנדערן גוטע בשורות, בטוב הנראה והנגלה תמיד כל הימים.

צו אייער שרייבען וועגען דעם פאַרשלאָג פון דער אינשורענס קאָמפאַניע, און אויב מיזאָל זיך דינגען מיט זיי.

כלל — דאָרפמען זיך רעכענען מיט דער מיינונג פון דעם סאָליסיטער וועלכער באַהאַנדעלט די זאַך, און ווייס די האַפנונגען וואָס מ'קען ערוואַרטען פון דעם,

אַלענספּאַל מוז מען, לויט מיין מיינונג, אויסמיינען אַ פאַרהער מיט נאָך אַמאָל אויספרעגען עדות, אויספרעגען אייך און אייער פרוי תחי', וואָס ס'איז אַ גרויסע ניערווען אָנשטריינגונג, סיי פאַר אייך און סיי פאַר די קינדער שיחיו. און עס קען זיין אַז דאָס זאָל זיך פאַרבינדען מיט אויך פובליסטישן, צייטונגס רעפּאָרטער און ענליכעס, וואָס ס'איז ניט ווינשענסווערט. אַיי געלט? איז השם יתברך קען דאָך צושטעלען די געלט אין אַ גוטען וועג און אַ פרייליכען וועג.

דאָס שטערט אָבער ניט — צו דינגען זיך מיט דער קאָמפאַניע וועגען אַ בעסערן סעטעלמענט. וואָס זיכער איז אויך אין אַינגלנד צוגלייך ווי אין אַמעריקא, ווילען די קאָמפאַניעס אויסמיינען דעם קאָרט — אויב מ'קען נאָר סעטלען. און דעריבער איז מעגליך, אַז זיי זאָלען צוגעבען צו דער סומע וואָס זיי לייגען פאַר.

לויט אייער בקשה, איז אַרויסגעשיקט געוואָרען די צווייטע סומע, ויהי רצון מהשי"ת אַז דאָס זאָל בריינגען דעם נויטיגען נוצען, און צו פאַרניצען די פרנסה אויף פרייליכע זאַכען, ענינים פון תורה ומצות, און צדקה אַלס ערשטע.

אָזוי ווי אין צווישען צייט, איז אויך אָפּגעדרוקט געוואָרען באדיש דאָס וואָס ס'האָט זיך גערעט באַ דער ערשטער באַגעגעניש מיט דער גרופע, איז דאָ בייגעלייגט אַ עקזעמפּליאַר, און פאַרשטענדליך, ווען איר וועט לאָזען וויסען אין סעקרעטאַריאַט די נאָך נויטיגע צאָל עקזעמפּליאַרן, וועט מען אייך שיקען.

און געפינענדיק זיך נאָהענט צו ראש חדש אלול, חדש הרחמים והרצון, זאָל השי"ת ברחמיו המרובים — געבען יעדערן וואָס ער נויטיגט זיך מיט זיין

אָפּגעדרוקט .. וואָס ס'האָט זיך גערעט .. מיט דער גרופע: שבאו בטיסת טשאַרטער (שאירגן הנמען) מאנגליא — אור לכ"א תמוז תשכ"א (נדפס בתו"מ התוועדות חל"א — תשכ"א ח"ג — ע' 145 ואילך. וש"נ).

ט. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ד ואילך) אודות מיתת אהרן שנזכרה בתורה ג"פ: בפ' חוקת, בפ' מסעי ובפ' עקב, נתעכב גם על פירוש רש"י בענין זה — על הפסוק⁶⁷ "ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן", וז"ל:

"מה ענין זה לכאן, ועוד, וכי מבארות בני יעקן נסעו למוסרה, והלא ממוסרה באו לבני יעקן, שנאמר⁶⁸ ויסעו ממוסרות וגו', ועוד, שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות להר ההר, אלא אף זו מן התוכחה, ועוד עשיתם זאת, כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד, יראתם לכם ממלחמת מלך ערד, ונתתם ראש לחזור למצרים, וחזרתם לאחוריהם שמונה מסעות עד בני יעקן, ומשם למוסרה, שם נלחמו בכס בני לוי, והרגו מכם ואתם מהם, עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם (ממוסרה לבני יעקן), ומשם חזרתם הגדגדה הוא חר הגדגד, ומן הגדגדה וגו'⁶⁹ (עד שחזרתם להר ההר), ובמוסרה עשיתם אבל כבוד על מיתתו של אהרן שגרמה לכם זאת, ונדמה לכם כאילו מת שם. וסמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות, ולהודיעך שהוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש לפרוש ממנו כיום שעשו בו את העגל".

ובהקדים — שבכמה דפוסים באים התיבות "ומן הגדגדה וגו'" בתור ד"ה בפ"ע, אבל, זוהי טעותו של ה"בכור-הזעזער" (כמדובר כמ"פ בכגון-דא), שבראותו בפירוש רש"י תיבות מהפסוק שלאח"ז (שפירושם מתבאר ע"פ פירוש רש"י בפסוק זה), חשב שכאן מתחיל פירוש רש"י על הפסוק הבא, אבל לאמיתו של דבר הרי זה פירוש רש"י אחד.

וכמה ראיות לדבר, ולכל לראש — שהרי⁷⁰ לא יתכן שהשאלות שבפירוש רש"י ("מה ענין זה לכאן .. ועוד שם מת אהרן והלא בהר ההר מת") יהיו בד"ה א', ואילו התירוצים ("ובמוסרה .. נדמה לכם כאילו מת שם", "וסמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות כו'") יהיו בד"ה הב'!

[לפעמים כותב רש"י "לא ידעתי פירושו", ולא מתרץ את השאלה; אבל כאן — מתרץ רש"י את השאלה (ולא עוד אלא שכבר תירץ זאת לפני"ז, כדלקמן), ובודאי לא ימתין עם התירוצו עד לד"ה הב'. ועכצ"ל שזהו פירוש רש"י אחד].

והנה, כשם שענין מיתת אהרן נזכר בתורה ג"פ — מצינו גם תוכן פירוש רש"י ג"פ, בשינויים והוספות ממקום למקום:

(67) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 30 בשוה"ג להערה 1.

(65) מסעי לג, לא.
(66) פרשתנו שם, ז.

ענין זה מביא רש"י גם ב' חוקת⁶⁸: "כיון שמת אהרן .. חזרו לאחוריהם .. שנאמר ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, וכי במוסרה מת וכו'".

ופעם נוספת מביא רש"י ענין זה — לא ב' מסעי, שבה מסופר אודות מיתת אהרן, אלא (בדרך אגב) ב' פינחס⁶⁹, בנוגע למנין בנ"י, שכאן חסרים כמה משפחות שנזכרו במנין שלפנ"ז: "כשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד, ובאו הכנענים להלחם בישראל, ונתנו לב לחזור למצרים, וחזרו לאחוריהם ח' מסעות, מהר ההר למוסרה, שנאמר ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע, אלא שחזרו לאחוריהם, ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם, והרגו מהם שבע משפחות, ומבני לוי נפלו ארבע משפחות וכו'".

י. ובכך, יש כמה דיוקים בפירוש רש"י זה, אבל אם נתעכב על כל הדיוקים יתארכו הדברים, ולכן נתעכב רק על הדיוקים היותר בולטים: (א) בנוגע למספר המסעות שחזרו לאחוריהם לאחר מיתת אהרן — כותב רש"י כאן (וכן ב' פינחס) "שמונה מסעות", ואילו ב' חוקת כותב רש"י "שבע מסעות", ולכאורה הרי זו סתירה?!

ולהעיר: במארוז"ל זה — יש מקומות שבהם נאמר "שמונה מסעות"⁷⁰, ויש מקומות שבהם נאמר "שבע מסעות"⁷¹. והרי קשה לומר שזוהי פלוגתא במציאות, ובפרט בנדוד, שיכולים לעיין ב' מסעי ולמנות את המסעות. ואעפ"כ, ב' חוקת כותב רש"י: "צא ובדוק במסעות ותמצאם שבע מסעות מן מוסרה על הר ההר", ואילו בפרשתנו כותב: "צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות להר ההר".

יש מפרשים⁷², "דהכא מקומות שהיו נוסעים ממקום למקום חשיב, כי יש ח' מקומות ממוסרה עד הר ההר, אבל לענין מסע שלהם שהיו נוסעים, אין כאן כי אם שבעה מסעות, כי ח' מסעות גורמים שבעה מסעות ממקום למקום, ולפיכך כתב בפרשת חקת שחזרו לאחוריהם ז' מסעות. אבל מה שאמר כאן ח' מסעות, פירוש מקומות שחנו שם מן המסע .. שאף מקום החני' נקרא מסעות⁷³ כו'".

אמנם, תירוץ זה אתי שפיר רק בנוגע לב' מאמרי רז"ל במקומות

(71) תנחומא חוקת יח. במדבר פ"ט, כ.

(68) כא, ד.

(72) גו"א כאן.

(69) כו, יג.

(73) פרש"י ס"פ פקודי.

(70) ירושלמי יומא פ"א ה"א. סוטה

ספ"א. מכילתא בשלח טו, כב.

יח. ואם הדברים אמורים בנוגע למיתת צדיקים בדורות הראשונים — בדורותינו אלה על אחת כמה וכמה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בארוכה אודות המצב באה"ק, וסיים:

ויה"ר שיקויים מ"ש בסיום ההפטרה: "כי נחם ה' ציון וגו'"¹²⁰, שזהו הענין ד"מנחם אב", והיינו, שתמורת הענין ד"בחדשה ימצאוה"¹²¹, יהי' הענין ד"מנחם אב", ובאופן שמקדימים תיבת "מנחם" לתיבת "אב"¹²², כיון שהעיקר הוא הענין ד"מנחם"¹²³.

ועד שנזכה ללימוד תורתו של משיח, שזהו"ע טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא, שעז"נ¹²⁴ "ישקני מנשיקות פיהו", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש, ובאופן ד"שמחת עולם על ראשם"¹²⁵.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן את המזונות להרב משה הכהן דובינסקי (עבור ה"מלוה מלכה").]

לאחרי אמירת ברכה אחרונה, טרם צאתו, כשניגנו הניגון "כי אלקים יושע ציון" — עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א מלוא קומתו ורקד על מקומו בשמחה רבה. ולאחרי תפלת מנחה התחיל לנגן ניגון הנ"ל.

(123) חסר קצת (המו"ל).

(120) ישע"י נא, ג.

(124) שה"ש א, ב ובפרש"י.

(121) ירמ' ב, כד (ובפרש"י).

(125) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.

(122) ראה שיחת ש"פ מטו"מ בתחלתה

(לעיל ע' ...).

הוספה

ב"ה, כ"ה מנ"א תשכ"א

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאָלטונג פון אייער בריף פון כ"א מנחם אב, און אויך

דעם פריערדיקען.

מצילום האגרת. נדפסה בספר Mr. Manchester ע' 85 ואילך.

מוה' שניאור זלמן: יפה, מנשטער. אגרות נוספות אליו — אג"ק חל"ב אגרת יב'קלט, ובהנסמן בהערות שם.

אמרו רז"ל¹¹³ "אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו, שנאמר¹¹⁴ וזרח השמש ובא השמש, עד שלא כבתה שמשו של כו' זרחה שמשו של כו'".

ומובן גודל החסרון שבפטירת הצדיק גם כאשר ישנו "צדיק כמותו", — וע"ד שאמרו רז"ל¹¹⁵ על הפסוק¹¹⁶ "ויצא יעקב מבאר שבע", ש"יציאת צדיק מן המקום עושה רושם .. פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", למרות ש"הוי יצחק ורבקה", כיון ש"לא דומה זכותו של צדיק אחד לזכותן של שני צדיקים". ועד"ז בנוגע לפטירת צדיק, שגם כשנשאר צדיק כמותו, הרי זה חסרון גדול —

אבל אעפ"כ, אין זה מגיע לגודל החסרון שבפטירת צדיק כאשר הצדיק שלאחריו אינו גדול כמותו.

ובנוגע לעניינינו:

כל זמן שלא יודעים מי ימלא את מקומו של אהרן, לא יודעים עד כמה גדול החסרון שבפטירת אהרן, שהרי יכול להיות שהכה"ג שימלא את מקומו הוא צדיק כמותו, או אפילו גדול ממנו, ובלשון הגמרא¹¹⁷: "מנה בן פרס", וכמו נדב ואביהוא, שעליהם אמר משה לאהרן¹¹⁸ "הוא אשר דבר ה' לאמר בקדושי אקדש", "רואה אני שהם גדולים ממני וממך".

אבל כאשר רואים ש"ויכהן אלעזר בנו תחתיו" — הנה אף שבודאי ה' אלעזר צדיק גדול, מ"מ, לא ה' מעלתו גדולה כ"כ כמו מעלת אהרן, שהרי אהרן ה' אחד מ"שלושת הרועים" (משה אהרן ומרים)¹¹⁹, ואילו אצל אלעזר לא מצינו מעלה זו, ולכן מודגש יותר גודל החסרון שבמיתת אהרן.

וזהו מ"ש שם מת אהרן .. ויכהן אלעזר בנו תחתיו" שלא ה' גדול כמותו — כדי להדגיש יותר את גודל החסרון שבמיתת אהרן. וכמו בשבירת הלוחות — "שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות" — שגודל החסרון שבזה מודגש יותר לאחר הסיפור אודות לוחות שניות שמעלתן לא היתה כמו מעלת לוחות ראשונות, כנ"ל.

(113) יומא לח, ב.

(114) קהלת א, ה.

(115) ב"ר פס"ח, ו. וראה לקו"ש חל"ה ע'.

119 ואילך.

(116) ר"פ ויצא.

(117) תענית כא, ב.

(118) שמיני יו"ד, ג ובפרש"י.

(119) תענית ט, א.

שונים, שא' מדבר אודות המקומות (ח' מקומות), וא' מדבר אודות הנסיעות (ז' נסיעות); אבל בנוגע לאדם אחד, ובפרט רש"י שמפרש פשוטו של מקרא לבן חמש למקרא — אינו מובן מדוע כאן מתייחס למקומות וכאן לנסיעות, ולכאורה ה' צריך להתייחס תמיד לענין אחד — למקומות או לנסיעות?!

וגם: כאשר רש"י מונה "שמונה" בגלל שכוונתו ל"מקומות שחנו שם מן המסע", ה' לו לפרש ולכתוב "שמונה חניות", ולא לסתום "שמונה מסעות" — כי, מה ש"מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע"⁷³, הרי זה רק בנוגע ללשון הכתוב שמשמש תמיד בשם כללי: "מסע", משא"כ רש"י שמשמש גם בלשון חני'⁷⁴, הנה במקום שכוונתו למקומות שחנו שם מן המסע, ה' צריך לכתוב לשון "חניות".

ועכצ"ל, שגם כאשר כוונת רש"י למנות את המקומות שחנו בהם, נוגע לו להדגיש שזהו ענין של מסע. וטעמא בעי.

(ב) בנוגע להסברה "מה ענין זה לכאן .. סמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר כו'" — אינו מובן: איך אפשר ללמוד מענין אחד (סמיכות תוכחה זו לשבירת הלוחות) — שני דברים: (א) ש"קשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות", (ב) ש"הוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש לפרוש ממנו כיום שעשו בו את העגל"?

(ג) ה"קלאץ-קושיא": כדי לסמוך תוכחה זו לשבירת הלוחות, ה' הכתוב צריך לומר ענין זה ("ובני ישראל נסעו גו' מוסרה") בפסוקים שלפני' — מיד לאחר הסיפור ע"ד שבירת הלוחות ("ואתפוש בשני הלוחות .. ואשברם גו'")⁷⁵, ולמה נאמר ענין זה כאן — לאחר כל אריכות הדברים ע"ד לוחות שניות: "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים גו' ואכתוב גו' ויכתוב גו' ואשים את הלוחות בארון גו'")⁷⁶, ורק לאחר' נאמר "ובני ישראל נסעו גו' מוסרה"?!

ואין לומר שהכתוב לא רצה להפסיק באמצע הענין (דשבירת הלוחות, שהמשכו וסיומו בנתינת לוחות שניות) — כי, גם כתיבתו כאן היא באמצע הענין, שהרי הפסוק שלאח'ז⁷⁷, "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי וגו'", "מוסב לענין הראשון .. בשנה הראשונה לצאתכם ממצרים וטעיתם בעגל, ובני לוי לא טעו נאדרבה: "ויאספו אליו (למשה) כל בני לוי ויאמר להם .. שימו איש חרבו על ירכו .. והרגו איש את אחיו .. ואיש

(74) ראה — לדוגמא — חוקת כא, יד.

(76) יו"ד, א"ה.

(77) פסוק ח'.

(75) ט, יז.

את קרובו .. ויפול מן העם .. כשלשת אלפי איש ויאמר משה מלאו ידכם היום לה' גו', "אתם ההורגים אותם בדבר הזה תתחנכו להיות כהנים למקום"⁷⁸], (ובשכר זה) הבדילם המקום כו'⁷⁹; וכיון שבלאה"כ הפסיק באמצע הענין, הי' לו לסמוך ענין זה מיד לאחר הסיפור ע"ד שבירת הלוחות, ולא להמתין על לאחר הסיפור ע"ד נתינת לוחות שניות. וכמדובר כמ"פ, שכל ענינים אלו צריכים להיות מובנים ומוכרחים ע"פ פשטות הכתובים דוקא, באופן שבן חמש למקרא יוכל להבין זאת, ורק לאחר⁸⁰ באים הענינים שבפירוש רש"י שהם ע"ד הרמז, הדרוש והסוד, ועד ל"ינה של תורה", וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יא. בנוגע ללימוד ענין באגרת התשובה, כרגיל, ישנם רשימות אאמו"ר שכתב על הזהר⁸⁰ ועל התניא [בקיזור נמרץ, כיון שנרשמו על גליון הספר, שאין שם הרבה מקום לכתיבה, וגם בגלל שהי' אז דוחק בדיו, שלכן הוצרכה אמי מורתי ללמוד כיצד להכין דיו מכל מיני עשבים, ובגלל זה הי' יוצא הדיו בגווני שונים, כפי שרואים בכתב שעל גליון הספר⁸¹], וכיון שזה עתה יצאו לאור⁸² — באופן של פדיון שבויים — ונעשו באופן המצוי לכל מי שרוצה, נתעכב עתה על הערה הראשונה של אאמו"ר באגה"ת.

הביאור בלקוטי לוי"צ⁸³ לאגרת התשובה פ"ג, "כגון המוציא זרע לבטלה .. אם חטא בזה עשר או עשרים פעמים צריך להתענות עשר או עשרים פעמים פ"ד, וכן לעולם .. ויתענה כעשר תעניות עד"מ בחורף א' כו'", "תפס הדוגמא עשר או עשרים .. כי בהוצאת ז"ל .. הפגם הוא במוח .. בחכמה .. אות י' דשם הוי' .. זהו עשר דהיינו י' (והיינו ג"כ מה שנקט לקמן ויתענה כעשר תעניות עד"מ בחורף א', כעשר הוא ג"כ י') .. אך י' במילואו יו"ד הוא עשרים, זהו או עשרים" — ע"פ מ"ש הרמב"ם⁸⁴ ש"שכבת זרע היא כח הגוף וחיוו כו'", שלכן הפגם הוא לא רק בנקודת החכמה (עשר), אלא גם בשאר האברים כפי שכלולים בחכמה (יו"ד הוא עשרים), וגם כפי שנמצאים במקומם ("וכן לעולם")⁸⁵ — הוגה

(78) תשא לב, כו"כט ובפרש"י. תש"ל.
(79) פרש"י עה"פ.
(80) כנ"ל במאמר.
(81) ראה שיחת כ"ף מנ"א דאשתקד ס"י
(82) תו"מ חנ"ז ע' 244. וש"ג.
(83) הערות לספר התניא — ע' כט.
(84) הלי' דעות פ"ד הי"ט.
(85) נתבאר גם מ"ש "דומיא דקרנן חטאת שחייב להביא על כל פעם ופעם" — דלכאורה: החיוב להביא קרבן חטאת על כל

טז. והטעם שסמיכת תוכחה זו לשבירת הלוחות באה רק לאחר הסיפור ע"ד לוחות שניות (ולא מיד לאחר הסיפור ע"ד שבירת הלוחות) — כיון שדוקא אז מודגש יותר גודל החסרון שנעשה אצל בני ע"י שבירת הלוחות:

בנוגע ללוחות שניות נאמר למשה¹⁰⁹ "209 לך שני לוחות אבנים כראשונים .. ואכתוב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים", והיינו, שרק הכתיבה על הלוחות היתה ע"י הקב"ה, אבל הלוחות עצמם נעשו ע"י משה, ולא כמו הלוחות הראשונים ש"מעשה אלקים המה"¹¹⁰, ומזה מובן, שגם לאחר ש"נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך ומסר לו לוחות האחרונות"¹¹¹, אין מעלתן מגעת למעלת לוחות הראשונים.

ובכן: כל זמן שלא ניתנו לוחות שניות, יכולים להתנחם בכך שתיכף יתנו לוחות שניות שימלאו את מקומם של הלוחות שנשתברו, כך, ששבירת הלוחות אינה דבר איום כ"כ ("ניט אַזאַ געפערלעכע זאַך"); אבל לאחר שניתנו לוחות שניות, ורואים שהם לא באותה דרגא נעלית כמו לוחות הראשונים, אזי רואים את גודל החסרון שנעשה ע"י שבירת הלוחות. ולכן "סמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות" לאחר הסיפור אודות נתינת לוחות שניות — שאז מודגש יותר גודל החסרון שבשבירת הלוחות כתוצאה מחטא העגל.

יז. וכן הוא בנוגע לענין מיתת אהרן הקשורה עם תוכחה זו ("ועוד עשיתם זאת כשמת אהרן כו'"):

בהמשך הכתוב²⁷ "שם מת אהרן" — נאמר "ויכהן אלעזר בנו תחתיו". ולכאורה אינו מובן: פרטי הענינים בנוגע למיתת אהרן נאמרו כבר בפ' חוקת, ושם נאמר¹¹² "קח אל אהרן ואל אלעזר בנו (אמור לו אשריך שתראה כתרך נתון לבנך) .. ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבש אותם את אלעזר בנו"; ואילו בפרשתנו רק נזכר הענין דמיתת אהרן כדי לסמכו לשבירת הלוחות. וא"כ, למה נאמר כאן "ויכהן אלעזר בנו תחתיו"?!

אך הענין הוא — שכאשר רואים ש"ויכהן אלעזר בנו תחתיו", אזי מודגש ביותר גודל החסרון שבמיתת אהרן:

(111) פרש"י שם לג, יא.
(112) כ, כה"כ (ובפרש"י).

(109) פרשתנו יו"ד, א"ב.
(110) תשא לב, טז.

ורש"י מסיים: "אלא בימי עלי, ונענשו עליו ונשבה" — שזהו הכרח נוסף לכך שבדרך כלל לא הי' ארון זה יוצא למלחמה, שלכן לא נשבה במשך כל הזמן עד ימי עלי, כיון שרק בימי עלי יצא למלחמה, ואז "נענשו עליו ונשבה".

ויש להוסיף, בנוגע למ"ש רש"י⁹⁹ אודות ה"ארון היוצא עמהם למלחמה" ש"בו שברי לוחות מונחים", שאין זה בסתירה להדעה¹⁰¹ ש"לוחות ושברי לוחות מונחים בארון" — דיש לומר, שבדרך כלל היו שברי הלוחות מונחים יחד עם הלוחות בארון שעשה בצלאל, אבל לאחר שפירקו את המשכן לילך ממסע למסע (שאו לא הי' שייך הציווי ד"אל יבוא גו' אל הקודש גו'", כיון שהמשכן אינו עומד), הנה כשהוצרכו לילך למסע שהי' קשור עם ענין של מלחמה, אזי הוציאו את שברי הלוחות מהארון שעשה בצלאל והניחום בארון שעשה משה, ויצאו עמו למלחמה.

טו. ועתה נבוא לבאר מ"ש רש"י "סמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות, ולהודיעך שהוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש לפרוש ממנו כיום שעשו בו את העגל" — כיצד לומדים מסמיכות זו ב' ענינים:

בנוגע למיתת אהרן — הנה מלבד החסרון שבעצם הענין, הי' גם החסרון שלא נספד כהלכה¹⁰⁶.

[וזהו מה שמצינו שהקב"ה "קא תבע אל שאול שלא נספד כהלכה"¹⁰⁷ — דכיון שכבר אירע כן אצל אהרן, היו בנ"י צריכים להזהר שלא להכשל בענין זה].

ומזה מובן, שהלימוד מסמיכות ענין זה לשבירת הלוחות, צריך להיות בנוגע לב' הענינים הנ"ל שבמיתת אהרן.

ובכן: מיתת אהרן כשלעצמה הו"ע שבא מצד למעלה; ואילו מה שלא נספד כהלכה הו"ע שבא מצד בנ"י.

ובהתאם לכך הוא הלימוד מסמיכות מיתת אהרן לשבירת הלוחות — בנוגע לב' ענינים: (א) "לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות" — "נשתברו" דייקא, מצד למעלה, שהרי שבירת הלוחות ע"י משה היתה באופן ש"הסכימה דעת הקב"ה"¹⁰⁸, (ב) "ולהודיעך שהוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש לפרוש ממנו כיום שעשו בו את העגל" — מעשה בנ"י.

(106) ירושלמי שבעה ערה 70.

(108) פרש"י ס"פ ברכה.

(107) יבמות עח, ב.

ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 391 ואילך באידית, ובלה"ק בהוספות ללקו"ש חל"ט ע' 121 ואילך.

ובסיום הענין אמר:

וההוראה מזה לכל אחד מישראל — שבידעו שחטא זה הוא א' החטאים שמעכבים את הגאולה⁸⁶, הרי נוגע ביותר התשובה על זה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לפעולה על הזולת, ועי"ז באים לגאולה האמיתית והשלימה, וכהלשון הידוע: "ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין"⁸⁷.

* * *

יב. הביאור בפירוש רש"י:

בפרשתנו כותב רש"י "שמונה מסעות", ולא כמ"ש בפ' חוקת "שבע מסעות" — כיון ש"אף זו מן התוכחה":

משה רבינו אומר לבנ"י: "ועוד עשיתם זאת, כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד, יראתם לכם ממלחמת מלך ערד כו'" — דלכאורה: למה נתייראו בנ"י ממלחמת מלך ערד — הרי ראו כבר את הנסים שעשה הקב"ה עמהם, ולדוגמא — הנצחון במלחמת עמלק: "ויחלוש יהושע את עמלק גו'"⁸⁸, וא"כ, מדוע מתייראים ממנו בבואו עוה"פ⁸⁹ להלחם עם ישראל?!

בשלמא בנוגע למלך ערד עצמו — הרי כללות ענין עמלק הוא: "אשר קרן"⁹⁰, "לשון קור .. צננך והפשירך מרתחתך, שהיו העובדי כוכבים יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים, משל לאמבטי רותחת שאין כל ברי' יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אע"פ שנכוה, הקרה אותה בפני אחרים"⁹¹, כך, שלא

פעם ופעם הוא דוקא כשהיתה ידיעה בינתיים, אבל אם לא נודע לו בינתיים, אינו חייב להביא קרבן על כל פעם ופעם, אלא מתכפר בקרבן אחד על כל הפעמים (ראה רמב"ם הל' שגגות רפ"ה. רפ"ו). ובגדוד, כיון שבחטא זה "הפגם הוא במוח", נעשה פגם בענין הידיעה, וחשיב כאילו לא נודע לו, וא"כ, די בקרבן אחד, ואינו חייב להביא קרבן על כל פעם ופעם? — ע"פ משנת"ל שהפגם הוא (לא רק במוח כפי שהוא לעצמו, אלא) גם כפי שנמשך מהמוח ללב ועד למעשה בפועל, ובשביל החיוב להביא קרבן על כל

פעם ופעם די בידעה השייכת רק למסקנת הענין בפועל (שיודע שענין זה הוא חטא), וידיעה זו ישנה גם כאשר נעשה פגם במוח (ענין זה אינו ברור — המו"ז). (86) ראה הל' להאריז"ל ישע"י נט, כ. וראה גם תו"מ חנ"ה ע' 218. ורש"י. (87) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה. (88) בשלח יז, יג. (89) ראה פרש"י חוקת שם, א: ("מלך ערד) יושב הנגב", "זה עמלק". (90) תצא כה, יח. (91) פרש"י עה"פ.

יפלא שבא עוה"פ — לאחרי שנכוה ("אָפּגעברייטער"...) — להלחם בישראל; אבל בנ"י — מה יש להם להתיירא ממנו?!

אלא שהיצה"ר הוא "אומן במלאכתו"⁹², ואומר: הן אמת שאתמול ראינו נסים, אבל מי יודע מה יהי היום? — "אינן⁹³ סומכין על הנס"!!! ועל זה מוכיחם משה: "יראתם לכם ממלחמת מלך ערד", ועד כדי כך, שברחתם ו"חזרתם לאחוריהם שמונה מסעות":

גם אם יראתם להלחם עם מלך ערד, ובגלל זה חזרתם לאחוריהם — הרי די בכך שהלכתם למקום אחר, ואעפ"כ, לא הסתפקתם בכך, אלא הלכתם למקום שני, ולמקום שלישי וכו'.

ולכן מדגיש רש"י כאן "שמונה מסעות" — ש"אף זו מן התוכחה", שהפחד מהגוי הי' גדול כל כך, שלא הסתפקו ללכת למקום אחר שבו כבר לא נמצא הגוי, אלא הוסיפו לברוח ממקום למקום — שמונה מקומות, עד למוסרה, ולולי זאת ש"שם נלחמו בכם בני לוי", מי יודע עד איזה מקום היו ממשיכים לברוח!!!

וכל זה — בפרשתנו, כשמדובר אודות דברי ה"תוכחה"; אבל בפ' חוקת, כשמדובר אודות הליכת בנ"י בדרך, "ויסעו גו' דרך ים סוף"⁹⁴, "הוא הדרך שחזרו להם כשנגזרה עליהם גזירת מרגלים, שנאמר⁹⁵ וסעו המדברה דרך ים סוף"⁹⁶, כותב רש"י ש"חזרו לאחוריהם שבע מסעות", כי, כאן נוגע (לא מספר המקומות, אלא) מספר הנסיעות, כדי לידע ריחוק הדרך שחזרו לאחוריהם (וע"ד מ"ש⁹⁷ "ויסב גו' דרך המדבר", "הסיבם מן הדרך הפשוטה לדרך העמוקה", שעיי"ז נעשה ריחוק הדרך)⁹⁸.

* * *

יג. קודם המשך הביאור בפירוש רש"י — יש להתעכב גם על פירושו בפסוק שלפנ"ז:

"בעת ההיא אמר ה' אלי פסל לך וגו' ועשית לך ארון עץ"⁹⁹, ומפרש רש"י: "שכשאבוא והלוחות בידי (קודם עשיית המשכן והארון שבו), היכן אתנם. ולא זה הוא הארון שעשה בצלאל... (אלא) ארון אחר הי', וזהו שהי' יוצא עמהם למלחמה (כמ"ש¹⁰⁰ "וארון ברית ה' נוסע

(92) ראה שבת קה, ב.
(93) ראה פסחים סד, ב.
(94) דברים א, מ.
(95) פרש"י עה"פ (חוקת שם).
(96) בשלח יג, יח ובפרש"י.
(97) חסר סיום השיחה (המו"ז).
(98) יר"ד, א.
(99) בהעלותך יו"ד, לג ובפרש"י.

לפניהם גו'", "זה הארון היוצא עמהם למלחמה", ואותו שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי, ונענשו עליו ונשבה".

וכתב על זה הרמב"ן: "ויש לשאול, ואחר שהוציא משם הלוחות ונתנם בארון שעשה בצלאל, מה הי' בזה, ולמה הוא יוצא עמהם למלחמה. ואומרים ששברי הלוחות היו שם... אבל דברי יחיד הם, שכך שנינו במסכת שקלים¹⁰⁰ תניא רבי יהודה ברבי אלעאי אומר, שני ארונות היו עם ישראל במדבר, אחד שהיו שברי הלוחות מונחין בו וכו', ורבנן אמרי אחד הי', ופעם אחת יצא בימי עלי ונשבה. ודעת רבותינו בכל מקום בתלמוד¹⁰¹ אינו כן, אלא לוחות ושברי לוחות מונחים בארון. ועוד, אנה יעמוד הארון הזה עם הלוחות הראשונות כל ימי המדבר, כי במשכן בבית קדשי הקדשים לאחר הפרוכת אין שם שני ארונות, וכן שלמה לא הכניס לבית קדשי הקדשים אלא ארון אחד".

וכדי למעט במחלוקת — שהרי בכלל קשה לומר שיש פלוגתא במציאות¹⁰² — יש לומר, שלכו"ע עשה משה ארון לפני הארון שעשה בצלאל, והפלוגתא היא רק בנוגע לארון היוצא עמהם למלחמה, אם הוא הארון שעשה משה, או הארון שעשה בצלאל (ולדעה זו, הנה לאחרי שהניחו הלוחות בארון שעשה בצלאל, לא הי' עוד צורך בארון שעשה משה, ונגזר).

יד. ויש להוסיף בביאור דעת רש"י:

ההכרח ש"לא זה הוא הארון שעשה בצלאל" הוא — מפשטות לשון הכתוב¹⁰³ "ואעש ארון גו'", היינו, שמשה עשאו.

וההכרח ש"זהו שהי' יוצא עמהם למלחמה", ולא הארון שעשה בצלאל — כי, הארון שעשה בצלאל הי' מונח במשכן בבית קדשי הקדשים, והרי מפורש בכתוב¹⁰⁴ "ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת גו'", "כי אם ביום הכיפורים, כמו שמפורש בסוף הפרשה כו"¹⁰⁵, וא"כ, לא היו יכולים ליכנס לקד"ק ליטול את הארון כדי לצאת עמו במלחמה, ועכצ"ל, ש"הארון שעשה בצלאל לא יצא למלחמה".

(100) ירושלמי פ"ו ה"א.
(101) ברכות ח, ב. ב"ב יד, ב. מנחות צט, רע"ג. ובכ"מ.
(102) א. (103) שם, ג.
(104) אחרי טז, ב ובפרש"י שם, ג.
(105) ומ"ש בתו"כ "אחיך באל יבוא, ואין משה בבל יבוא", אינו שייך לדרך הלימוד ע"פ פשוטו של מקרא.
(102) ולהעיר, שקשה להבין אפילו את הענין ד"אלו ואלו דברי אלקים חיים" (עירובין יג, ב. וש"נ), אלא שעל זה יש לכל-הפחות הסברה — שבזמן הזה הלכה כב"ה, ולעתיד לבוא תהי' הלכה כב"ש (ראה